

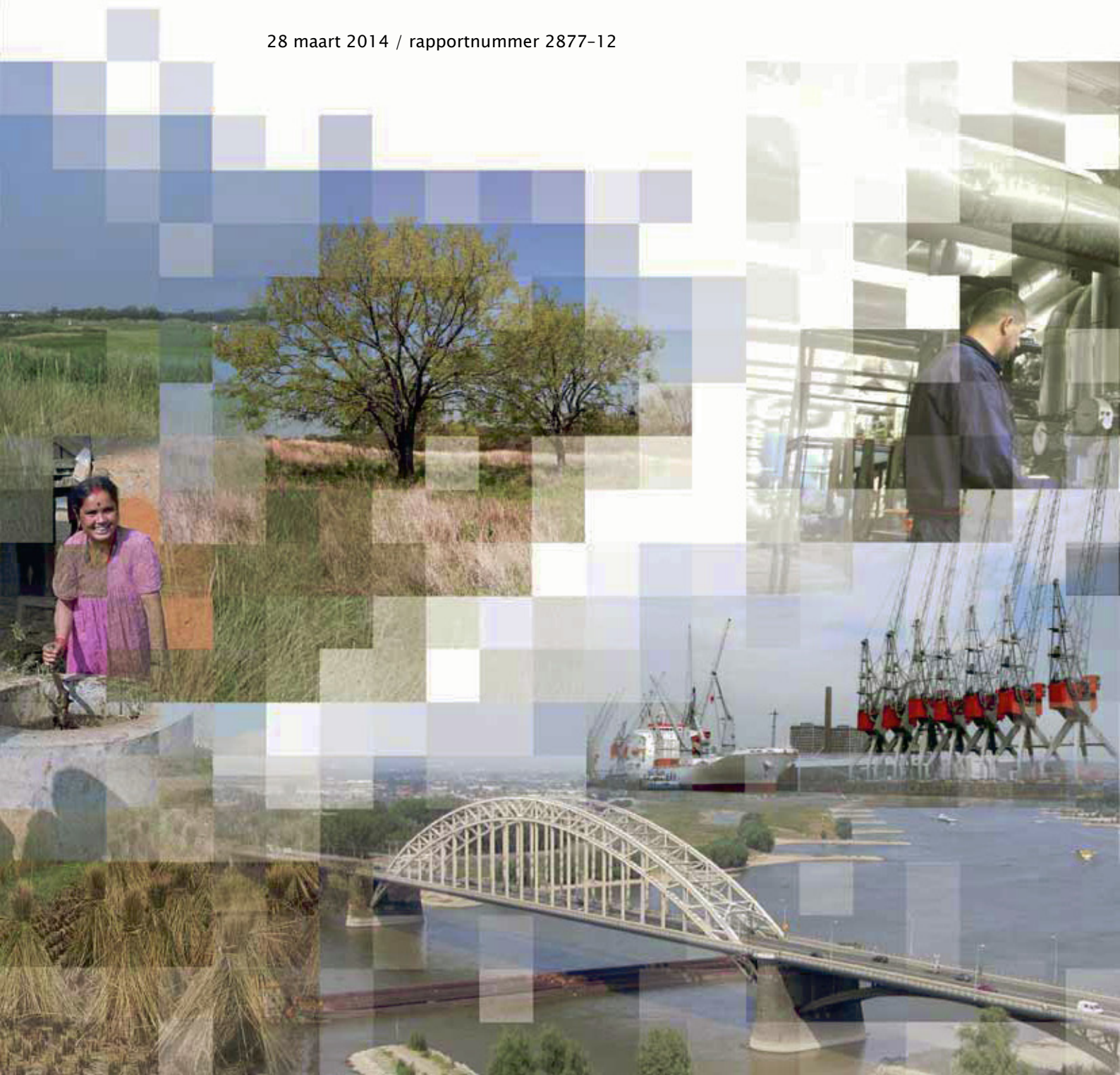

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Bepalen voorkeurslocatie(s) drinkwaterwinning Twente–Achterhoek

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

28 maart 2014 / rapportnummer 2877-12

1. Hoofdpunten van het MER

De provincies Gelderland en Overijssel, waterschap Vechtstromen, waterschap Rijn en IJssel en waterbedrijf Vitens willen één of meerdere waterwinningen realiseren met een totale omvang van 7 miljoen m³/jaar, inclusief nieuwbouw of aanpassing van noodzakelijke transportleidingen en waterzuiveringen. Hiervoor moeten de provinciale omgevingsvisies worden aangepast. Vanwege kaderstelling voor m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteiten en mogelijke negatieve effecten op Natura 2000-gebieden wordt een Plan-MER opgesteld. De provincies Gelderland en Overijssel zijn bevoegd gezag voor deze procedure.

De notitie Reikwijdte en Detailniveau (notitie R&D) is al uitgebreid en beschrijft een door-dachte zoektocht naar de beste winningsmogelijkheden vanuit een oogpunt van milieu- en kosteneffecten.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')¹ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- Een brede formulering van het doel en nut en noodzaak, gebaseerd op de noodzaak van een ononderbroken drinkwatervoorziening in de toekomst.
- Systematische en navolgbare beschrijving van de trechtering van 64 naar 9 potentiële locaties, vervolgens naar de 4 à 5 kansrijke locaties en ten slotte de selectie van 3 à 4 te onderzoeken alternatieven.
- Inzicht in de ruimtelijke beperkingen van de winning voor de omgeving en vice versa.
- Een onderbouwde beschrijving van de mogelijke effecten van de alternatieven op natuur in brede zin. Als significante gevolgen op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten, moet een Passende beoordeling worden opgesteld, die deel uitmaakt van het Plan-MER.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in de rest van dit advies voort op de notitie reikwijdte en detailniveau (notitie R&D). Dat wil zeggen dat ze in de volgende hoofdstukken niet ingaat op de punten die in de notitie R&D voldoende aan de orde komen.

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

2. Achtergrond en beleidskader

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

De Nota R&D geeft helder aan waarom (een) nieuwe waterwinlocatie(s) in het gebied noodzakelijk zijn. De problematiek rond de bestaande winningen Weerseloseweg en Mander staat helder beschreven evenals de tijdelijkheid van de import van drinkwater vanuit Gelderland en Duitsland.

De besluitvorming rond de locatie Mander heeft een lange historie waarin in een eerder stadium ook een MER is opgesteld en in een later stadium door middel van een bestuursakkoord is besloten deze locatie op termijn weer te sluiten. Geef in het MER aan welke overwegingen (conclusies uit het eerdere MER) in eerste instantie tot opening en later tot het besluit tot sluiting van de locatie Mander hebben geleid. Geef tevens aan in hoeverre de bevindingen in het oude MER nog actueel en bruikbaar zijn voor dit MER.

2.2 Beleidskader en te nemen besluiten

In de notitie R&D staat al een volledig overzicht van het beleidskader. Geef aan waar beleidskaders tussen beide provincies verschillen en hoe daarmee in het MER en de besluitvorming rekening wordt gehouden.

De notitie R&D geeft een compleet overzicht van de te nemen besluiten.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Algemeen

Afbakening kansrijke winlocaties

De (voorgenomen) werkwijze voor de trechtering van 64 potentiële winlocaties via 9 zoeklocaties naar 4 à 5 kansrijke winlocaties is helder beschreven in de notitie R&D. De eerste stap (van 64 naar 9) heeft reeds plaatsgevonden. Hiervoor is een toetsingskader gehanteerd op basis van a) beschermbaarheid, b) natuur/omgeving, c) duurzaamheid, d) financiële haalbaarheid en e) ruimtelijke ontwikkelingen. Geef in het MER een samenvatting van de resultaten van de eerste trechtering, de afwegingen die daarbij gemaakt zijn en de aandachtspunten voor vervolg die daaruit naar voren kwamen.²

De 9 zoeklocaties zullen aanvullend worden beoordeeld (mitigerende maatregelen, ruimtelijke kwaliteit) en daarna terug gebracht tot 4 à 5 kansrijke winlocaties. Volgens de notitie R&D

² Zie ook diverse zienswijzen die vragen naar de reden waarom oppervlaktewinningen niet (meer) worden meegenomen in het MER.

maakt deze afweging geen deel uit van het MER. De Commissie adviseert deze afweging wel in het MER op te nemen en in detail inzichtelijk te maken welke overwegingen aan deze keuzes ten grondslag liggen. Grondwaterwinningen in de relatief ondiep gelegen watervoerende pakketten hebben relatief grote effecten binnen kleine invloedsgebieden. De precieze plaats van de geplande winning (in relatie tot natuurgebieden, landbouwgebieden en bebouwing) kan daardoor van grote invloed zijn op de effecten. Geef daarom per gekozen wingebed aan waarom deze precieze locatie gekozen is in relatie tot het beperken van effecten.³

Afbakening alternatieven

Vanuit de kansrijke locaties zullen 3 à 4 alternatieven worden samengesteld. Beschrijf hoe de gestelde doelen de keuze en de afbakening van de alternatieven hebben bepaald. Motiveer op welke wijze en op basis van welke argumenten de alternatieven (onttrekkingsomvang in totaal 7 miljoen m³/jaar) zijn samengeteld. Motiveer waarom andere combinaties niet/minder realistisch zijn en daarom niet verder worden onderzocht.

3.2 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

Voor de grondwaterafhankelijke natuur zijn veel maatregelen in uitvoering of geprogrammeerd om de verdroging te bestrijden (bijvoorbeeld het TOP-beleid geïntegreerd in (concept-)Natura 2000-beheerplannen). Dit betekent dat nu of in de zeer nabije toekomst de hydrologische condities in deze gebieden zullen verbeteren, waardoor grondwaterafhankelijke habitats en soorten versterkt en/of uitgebreid zullen worden. Voor het MER is het belangrijk deze verbeterde ecohydrologische situatie als referentie te nemen. Op hydrologisch vlak betekent dit dat uitgegaan wordt van het grond- en oppervlaktewaterregime zoals dat in het (concept-)beheerplan⁴ bepaald is. Op ecologisch vlak betekent dit dat behalve een habitattypokaart van de huidige situatie ook de eventuele uitbreidingsdoelen uit het aanwijzingsbesluit van belang zijn.

³ In vele zienswijzen wordt erop gewezen dat de precieze plaats van de winning binnen de locaties nog niet bekend is, en zeer bepalend kan zijn voor de effecten.

⁴ Of daaraan ten grondslag liggende documenten.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Bodem en water

Het is nog niet duidelijk of in het MER ook niet-stationaire grondwaterstromingsmodellen zullen worden gebruikt voor de berekening van de effecten op de verschillende potentiële winlocaties. Laat bij deze keuze meewegen dat een niet-stationair model een belangrijke meerwaarde heeft, zelfs indien bij de kalibratie nog niet aan de gestelde criteria is voldaan.⁵ Beargumenteer de keuze en ga daarbij in op de sterke en zwakke kanten van de gekozen grondwatermodellen.

Geef een indicatie van de nauwkeurigheid (bandbreedte) van de gepresenteerde modelresultaten. Beschouw daarbij de onzekerheden in de modelinvoer en de beperkingen van het modelconcept, bijvoorbeeld de wijze waarop de koppeling met het oppervlaktewater is geschematiseerd. Ga na wat dit betekent voor de bepaling van de afgeleide milieueffecten en voor de vergelijking van de alternatieven.

4.2 Natuur

4.2.1 Algemeen

Geef in het MER voor de alternatieven aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied die door het voornemen geraakt kunnen worden: grondwaterafhankelijke en lokaal mogelijk ook oppervlaktewaterafhankelijke natuur. Beschrijf de autonome ontwikkeling van deze natuur in het gebied (zie ook §3.2 van dit advies). Ga daarna in op de ingreep-effectrelatie tussen de voorgenomen activiteit en de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden: de notitie R&D bevat hiervoor al een goede aanzet.

Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen.

4.2.2 Gebiedsbescherming

Beschrijf de mogelijke invloed van de alternatieven op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden, het Beschermd Natuurmonument Weldam en de Ecologische hoofdstructuur (EHS). Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status aan. Ook als het voornemen niet in of direct naast een beschermd gebied ligt, kan het gevolgen hebben op een beschermd gebied (externe werking).

⁵ Zie ook de zienswijzen van Natuur en Milieu, de gemeente Hof van Twente en de Natuurhistorische Vereniging waarin aandacht wordt gevraagd voor de keuze van het grondwatermodel.

Kijk ook naar mogelijkheden om *eventuele* schadelijke effecten op natuur bij de bestaande winning bij Weerselo op te vangen door uitbreiding van de winning op (een) andere/nieuwe locatie(s) en/of mitigerende maatregelen.⁶

Geef per gebied de begrenzingen van het gebied aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van het plangebied ten opzichte van de beschermde gebieden.

Natura 2000-gebieden

Beschrijf voor Natura 2000-gebieden die mogelijk het risico lopen beïnvloed te worden:

- de instandhoudingsdoelstellingen⁷ voor de verschillende soorten en habitats en of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de actuele en verwachte oppervlakte en kwaliteit van beschermde habitattypen en leefgebieden voor soorten;
- de actuele en verwachte populatieomvang van beschermde soorten aan de hand van meerjarige trends.

Onderzoek of er gevolgen voor Natura 2000-gebieden zijn. Als op grond van objectieve gegevens niet kan worden uitgesloten dat het voornemen afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor het/de Natura 2000-gebied(en), geldt dat een Passende beoordeling moet worden opgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.⁸ Deze Passende beoordeling moet onderdeel uitmaken van het Plan-MER.

Een Passende beoordeling voor een structuurvisie kan het karakter hebben van een globale risicoanalyse⁹. Als dit voor alle alternatieven wordt uitgewerkt geeft dit een helder inzicht in de onderscheidende effecten op Natura 2000-gebieden. De beoordeling kan worden gepresenteerd met bijvoorbeeld een 'stoplichtbenadering'¹⁰. In de Passende beoordeling moet voor minimaal één van de alternatieven (waaronder het voorkeursalternatief) aannemelijk gemaakt worden dat aantasting van natuurlijke kenmerken kan worden uitgesloten.

⁶ Zie ook de reactie van onder andere Staatsbosbeheer waarin voor schadelijke effecten van de bestaande winning bij Weerselo aandacht wordt gevraagd.

⁷ Op dit moment lopen procedures om Natura 2000-gebieden (opnieuw) aan te wijzen. Hiervoor worden eerst ontwerp-aanwijzingsbesluiten genomen en vervolgens definitieve aanwijzingsbesluiten. In het MER kan uitgegaan worden van de concept-instandhoudingsdoelstellingen uit de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. In de (concept)beheerplannen worden deze per gebied uitgewerkt in omvang, ruimte en tijd.

⁸ Bij de beoordeling of een Passende beoordeling nodig is mogen mitigerende maatregelen niet worden meegenomen. In de Passende beoordeling zelf mogen mitigerende maatregelen wel worden meegenomen.

⁹ De Passende beoordeling is dan een verkenning van de kans (het risico) dat het voorgenomen beleid binnen de randvoorwaarden van de Natuurbeschermingswet 1998 uitvoerbaar is. Een nader uitgewerkte Passende beoordeling volgt dan in de latere besluitvorming over de uiteindelijk gekozen locatie.

¹⁰ In deze stoplichtbenadering betekent 'groen licht' dat aantasting van natuurlijke kenmerken kan worden uitgesloten. Bijvoorbeeld doordat er zeker geen gevolgen te verwachten zijn of dat mitigerende maatregelen opgenomen zijn in het besluit zelf waarmee gegarandeerd is dat gevolgen te voorkomen zijn. Bij 'oranje licht' kunnen mitigerende maatregelen worden beschreven waarmee aannemelijk wordt gemaakt dat groen licht kan worden verkregen, maar dat deze in een vervolgfase nog nader moeten worden uitgewerkt. Bij 'rood licht' is het niet aannemelijk dat (met mitigerende maatregelen) aantasting van natuurlijke kenmerken kan worden uitgesloten en is het doorlopen van de ADC-fase noodzakelijk voor (onderdelen van/ontwikkelingen in) de structuurvisie. Zie hierover ook Factsheet 8 van de Commissie 'Rijks- en provinciale structuurvisies en m.e.r.'

Ecologische hoofdstructuur

Beschrijf voor de natte en vochtige EHS-gebied(en) in en rond het plangebied die mogelijk geraakt worden door het voornemen, de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden'. De notitie R&D vermeldt hierbij (en alleen op dit punt) met nadruk dat uitgegaan zal worden van bestaande informatie. De Commissie merkt hierbij op dat deze uitspraak berust op de veronderstelling dat deze bestaande informatie volstaat om natuureffecten in de weg van alternatieven te betrekken. Wanneer dit laatste niet het geval is, bijvoorbeeld wanneer van een bepaald EHS-gebied informatie van de aanwezige vegetatietypen geheel ontbreekt, beveelt de Commissie aan om deze informatie gericht aan te vullen. Onderzoek welke gevolgen het initiatief op deze actuele en potentiële kenmerken en waarden heeft.

Voor de EHS geldt volgens de Nota Ruimte een 'nee-tenzij' regime. Geef aan hoe het 'nee-tenzij' regime voor de verschillende provincies is uitgewerkt en of het voornemen hierin past.

4.2.3 Soortenbescherming

Beoordeel voor de alternatieven of de strikt beschermde Flora- en faunawet soorten (tabel 3 en 4 soorten en vogels) een belemmering zouden kunnen vormen en geef aan welke aandachtspunten voor de vervolgbesluitvorming hieruit voortvloeien.

4.3 Omgevingseffecten

Waterwinning legt beperkingen op aan bovengrondse en ondergrondse gebruiksfunctie in de directe omgeving van de winning en in een groter gebied er omheen (25-, 100- en 1000-jaarszones). Geef inzicht in deze ruimtelijke beperkingen zowel vanuit het perspectief van de winning als vanuit het perspectief van nabijgelegen bedrijven (landbouw, recreatie), bedrijventerreinen en gemeenten (perspectieven voor gebiedsontwikkeling).

Beschrijf alle overige effecten zoals voorgesteld in de notitie R&D.

4.4 Klimaat

In de notitie R&D wordt aangegeven dat klimaat een van de criteria is waarop de alternatieven zullen worden gewogen. De Commissie adviseert om zorgvuldig na te gaan welke mitigerende en adaptieve maatregelen voor dit type project mogelijk zijn. Op deze manier kan een zinvolle invulling worden gegeven aan de ambitie om met het klimaat rekening te houden.

Kies bij de beschrijving van de gevolgen van klimaatverandering de klimaatscenario's zo, dat de range aan mogelijke effecten van klimaatverandering voor de alternatieven goed in beeld komt. Gebruik hiervoor de klimaatscenario's van het KNMI.

Geef aan hoe robuust de voorspelde effecten zijn in extreme klimaatsituaties, met name in periodes van langdurige droogte respectievelijk periodes met veel neerslag. Geef aan met welke adaptatiemaatregelen deze effecten beheersbaar of mitigeerbaar zijn. Geef tevens aan

in hoeverre de nieuwe waterwinning andere adaptatiemaatregelen (bijvoorbeeld waterberging) kan verhinderen / bemoeilijken.

5. Overige aspecten

5.1 Leemten in milieu-informatie

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten onvoldoende informatie kan worden opgenomen door gebrek aan gegevens. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort beoordeeld kunnen worden. Geef ook aan of dat wat ontbreekt op korte termijn kan worden ingevuld.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer/bevoegd gezag: provincies Overijssel en Gelderland

Besluit: Partiële herziening omgevingsvisie

Categorie Besluit m.e.r.: Plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie D15.2
Mogelijke plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: Mogelijk maken van één of meerdere waterwinningen, inclusief nieuwbouw of aanpassing van noodzakelijke transportleidingen en waterzuiveringen

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure: 24 januari 2014

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 27 januari tot en met 9 maart 2014

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 27 januari 2014

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 28 maart 2014

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. C.J. Hemker

drs. A. van Leerdam

drs. G. de Zoeten

mr. F.D. van Heijningen (voorzitter)

drs. W. Smal (secretaris)

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie heeft de hierna genoemde informatie van het bevoegde gezag ontvangen. Deze informatie vormt het uitgangspunt van haar advies. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Startdocument Bepalen voorkeurslocatie(s) drinkwaterwinning Twente-Achterhoek, Startdocument voor MER, MKBA en onderzoek naar Ruimtelijke Kwaliteit, Tauw B.V., 24 januari 2014;
- Bepalen zomereffecten zoektocht Twente, Tauw B.V., 21 november 2013;
- Interprovinciale Drinkwaterlevering, Tauw B.V., 21 augustus 2013.

De Commissie heeft kennis genomen van 14 zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 24 maart 2014 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

**Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport
Bepalen voorkeurslocatie(s) drinkwaterwinning
Twente–Achterhoek**

ISBN: 978-90-421-3930-5

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

